

Overgaves en Paalhechting van Jehsoe

Uit het eu-angelion van Matthaios, hoofdstukken 26, 27, en 28

Overgave door “Joeda de Overgever”

Matthaios, hoofdstuk 26

⁴⁷ Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοῦ, Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ’ αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.

47 En terwijl hij – Jehsoe – nog vertelde...

λαλοῦντος < λαλέω lallen / “lullen” / (informeel) spreken

LET NU OP!

ἰδοῦ waarnemen (imperatief, tweede persoons = gericht op ons als lezer/luisteraar)

Joeda, één van de twaalf, kwam toen, en met hem veel gereupel met messen en houten (*dingen*), vanaf de opperpriesters en ouderen van het volk.

Judas Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα ὄχλος πολὺς μαχαιρῶν < μάχαιρα ξύλων < ξύλον ἀρχιερέων < ἀρχιερεύς letterlijk: aartspriester πρεσβυτέρων < πρεσβύτερος (vergroting van πρέσβυς) λαοῦ < λαός

⁴⁸ ὁ δὲ παραδιδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον, λέγων, Ὅν ἂν φιλήσω, αὐτὸς ἐστὶ· κρατήσατε αὐτόν.

48 Maar die hem overgeeft, gaf toen een teken aan hen, zeggend:

Verrader παραδιδούς < παραδίδωμι ἔδωκεν < δίδωμι σημεῖον

Die ik lief zal hebben, hij is het. Heers dan *over* hem!

φιλήσω < φιλέω κρατήσατε < κρατέω

⁴⁹ καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπε, Χαῖρε, ραββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

49 En direct naar Jehsoe toegaand, zei hij toen:

προσελθὼν < προσέρχομαι ook: er naar toe komen

Verheug je, *gegroet*, Rabbi!

χαῖρε < χαίρω (in deze vorm is het ook een wens of groet) ραββί

En kuste hem toen hartelijk.

κατεφίλησεν < καταφιλέω letterlijk: neer-**liefhebben** / zie eerdere φιλέω (liefhebben)

⁵⁰ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ,

Ἐταῖρε, ἐφ’ ᾧ πάρει; τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

50 Maar Jehsoe zei toen aan hem:

Kammeraat, ben jij bij die?

ἐταῖρε < ἐταῖρος Latijn: satelles (trawant) / intieme vertrouwing / ook: minnaar πάρει < πάρειμι

Op dat moment wierpen die er toen naar toe kwamen toen de handen op Jehsoe, en heersten toen *over* hem.

ἐπέβαλον < ἐπιβάλλω
Jezus Ἰησοῦν < Ἰησοῦς χεῖρας < χεῖρ

⁵¹ και ἰδοῦ, εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.

51 EN LET NU OP!

Eén van *dezen* met Jehsoe, de hand dan uitstrekkend, trok toen zijn mes weg, en dan de slaaf van de opperpriester slaand, nam hij toen de oor(lel) van hem weg.

χεῖρα < χεῖρ
ἀπέσπασε < ἀποσπάω
πατάξας < πατάσσω
ἀφεῖλεν < ἀφαιρέω
ἐκτείνας < ἐκτείνω
δούλον < δούλος
ὠτίον < ὠτίον

⁵² τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται.

52 Op dat moment zegt Jehsoe aan hem:

(tegenwoordige tijd)

Draai nu het mes van jou er van weg naar haar plaats! Want alle *mensen* die nu een mes nemen, zullen in een mes vergaan.

ἀπόστρεψόν < ἀποστρέφω
τόπον < τόπος
ἀπολοῦνται < ἀπόλλυμι (mediaal) / actief: vernietigen

⁵³ ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων;

53 Of meen jij dat ik zo even zelf niet bij machte ben om mijn vader erbij te roepen (voor hulp), en hij zal er meer dan twaalf legioenen van boodschappers twaalf maal vijf- à zes duizend met mij doet staan?

δοκεῖς < δοκέω
ἀρτι
δύναμαι < δύναμαι kunnen
πατέρα < πατήρ
παρακαλέσαι < παρακαλέω
πλείους < πλείων
δώδεκα
λεγεῶνας < λεγεών
ἀγγέλων < ἄγγελος
παραστήσει < παρίστημι

⁵⁴ πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι;

54 Dus op welke manier zouden de teksten dan volgemaakt vervuld worden, dan dat het nu op die manier moet geworden?

γραφαί < γραφή
πληρωθῶσιν < πληρώω
γενέσθαι < γίγνομαι / γίνομαι

⁵⁵ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις, Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἔκαθεζόμην διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με.

55 In het uur daar zei Jehsoe toen aan het gepeupel:

(meervoud)

Gingen jullie er toen uit zoals bij een plunderaar met messen en houten (*dingen*) om mij dan samen te vatten?

ληστὴν < ληστής

Ik zat iedere dag opnieuw bij jullie lerend in het heiligdom, en jullie *beheersten* mij toen niet.

ἐκαθεζόμην < καθέζομαι
καθ' ἡμέραν dagelijks / bij de dag = iedere dag opnieuw
διδάσκων < διδάσκω
ἱερῷ < ἱερόν vergelijk vers 61 ναός (tempel)

⁵⁶ τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

56 Maar dit geheel heeft geworden, met het doel dat de teksten van de profeten dan volgemaakt vervuld zouden worden.

τοῦτο [...] ὅλον < ὅλος
προφητῶν < προφήτης

Op dat moment alle leerlingen die hem toen wegzonden vluchten toen.

μαθηταὶ < μαθητής
ἔφυγον < φεύγω

ἀφέντες < ἀφήμι

Verhoor door Kaiaphas de opperpriester

vervolg Matthaios, hoofdstuk 26

⁵⁷ Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν.

57 Maar die Jehsoe toen *beheersten* voerden *hem* toen weg naar Kaiaphas de opperpriester, waar de schrijvers en de ouderen toen werden samengebracht.

ἀπήγαγον < ἀπάγω

Καϊάφαν < Καϊάφας

συνήχθησαν < συνάγω

⁵⁸ ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος.

58 Maar Petros volgde met hem van ver, tot de binnenplaats van de opperpriester, en dan binnenkomend, zat hij binnen met de dienstknechten, *om* dan het einde waar *te* nemen.

Petrus Πέτρος ἠκολούθει < ἀκολουθέω μακρόθεν

αὐλῆς < αὐλή

εἰσελθὼν < εἰσέρχομαι

ἔσω

ἐκάθητο < κάθημαι

ὑπηρετῶν < ὑπηρέτης

ἰδεῖν < εἶδον

ook: zien / horen / ruiken / voelen τέλος eindpunt

⁵⁹ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτησαν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι.

59 Maar de opperpriesters en de ouderen en de hele vergadering zochten een valse getuigenis tegen Jehsoe, zodat zij hem dan ter dood *zouden* brengen.

συνέδριον traditioneel: Sanhedrin

ἐζήτησαν < ζητέω

ψευδομαρτυρίαν < ψευδομαρτυρία

θανατώσωσι < θανατώω

⁶⁰ καὶ οὐχ εὔρον· καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὔρον. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες

60 En zij vonden *die* toen niet. En *terwijl* vele valse getuigen er toen naar toe gingen, vonden zij *die* toen niet.

εὔρον < εὐρίσκω

ψευδομαρτύρων < ψευδομάρτυς

< προσέρχομαι ook: er naar toe komen

Maar later toen kwamen er twee valse getuigen naar toe, ...

ὕστερον < ὕστερος

< προσέρχομαι ook: er naar toe gaan

⁶¹ εἶπον,
 Οὗτος ἔφη,
 Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν.

61 ... *die* toen zeiden:

Deze sprak:

Ik kan nu de tempel van God vernietigen,
 om hem dan ook gedurende drie dagen
 te bouwen.

ἔφη < φημί als bij: βλασφημία blas-femie (groeierend-praatje) /
 of als bij: προφητεία pro-fetie (voor-spraak)

ναὸν < ναός θεοῦ < θεός καταλῦσαι < καταλύω
 τριῶν < τρεῖς ἡμερῶν < ἡμέρα (gen. naamval = afgebakende tijdsperiode)
 οἰκοδομῆσαι < οἰκοδομέω

⁶² καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ,
 Οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοι σου καταμαρτυροῦσιν;

62 En de opperpriester dan zelf opstaand,
 zei toen aan hem:

Antwoord jij niet één?

Wat getuigen deze *mensen* van jou tegen *jou*?

ἀποκρίνη < ἀποκρίνω οὐδὲν < οὐδεὶς
 καταμαρτυροῦσιν < καταμαρτυρέω letterlijk: neer-getuigen

⁶³ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ,
 Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

63 Maar Jehsoe zweeg.

En de opperpriester dan antwoordend,
 zei toen aan hem:

ἐσιώπα < σιωπάω

Laat ik jou (*be*)zweren
 bij de God die leeft,
 met het doel dat jij *het* nu aan ons *zou* zeggen
 indien jij (de) Christos bent, de zoon van God.

ἐξορκίζω (beëdigen = eed laten zweren) / = ἐξορκόω (zweren)
 ζῶντος < ζάω

ὁ Χριστός υἱός

⁶⁴ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
 Σὺ εἶπας. πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς
 δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

64 Jehsoe zegt aan hem:

(tegenwoordige tijd)

Jij zei *het* toen.

Uitgezonderd zeg ik aan jullie:

Vanaf zo even

zullen jullie zelf de “zoon van de mens” waarnemen,
 gezeten zijnd aan de rechterzijde van de macht
 en komend op de wolken
 van de Oeranos.

πλὴν

τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου < ἄνθρωπος
 ἐκ δεξιῶν δυνάμεως < δύναμις
 ἐρχόμενον < ἔρχομαι of: gaan νεφελῶν < νεφέλη
 οὐρανοῦ < οὐρανός traditioneel: hemel(gewelf)

Wat is een “mens”, in het Grieks “anthropos” (ἄνθρωπος)?

Het Griekse “anthropos” is een samenvoeging van:

- an / ana (ἄν / ἀνά) dat betekent: op / boven;
- throo[smos] (θρω[σμός]) dat betekent: hoog < verhoging;
- pos / pous (πός / πούς) dat betekent: voet.

Letterlijk kan “anthropos” vertaald worden met: Hoog-op(-de-)voet,
 iets of iemand die recht op boven de voeten is.

Eerst waren dat alleen de goden
 later ook de uit hen voortgekomen mens.

– “laten wij mensen maken naar ons evenbeeld” Genesis 1:26 –

65 τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, λέγων ὅτι Ἐβλασφήμησε· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε, νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ.

65 Op dat moment scheurde de opperpriester toen zijn kledingstukken, zeggend dat:

διέρρηξε < διαρρήγνυμι letterlijk: door-breken
ἱμάτια < ἱμάτιον

Hij blafemeerde toen.

ἐβλασφήμησε < βλασφημέω

Wat voor getuigen hebben wij nog nodig?

μαρτύρων < μάρτυς χρεῖαν < χρεία

Let nu op!

Nu dan hoorden jullie zijn blafemie.

ἠκούσατε < ἀκούω βλασφημίαν < βλασφημία

Wat is blasfemerem (βλασφημέω) of het uitspreken van blafemie (βλασφημία)?

Het woord “blasfemie” komt van het Griekse: blasfemia.

Het is een samenvoeging van de twee woorden:

– blastè (βλάστη) dat betekent: groei

of het werkwoord: blastanoō / blastaoō (βλαστάνω / βλαστάω) dat betekent: groeien

– femi (φημί) dat betekent: spraak / praatje / nieuws

Letterlijk kan “blasfemie” vertaald worden als: groeiend praatje.

66 τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, Ἐνοχός θανάτου ἐστίν.

66 Wat aan jullie meent die?

δοκεῖ < δοκέω

Maar die toen antwoorden zeiden toen:

Hij is een “onderworpen van de dood”.

ἐνοχός blootgesteld θανάτου < θάνατος

67 τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράπισαν,

67 Op dat moment spuwden zij toen in zijn gezicht en gaven hem toen oorvijgen.

ἐνέπτυσαν < ἐμπτύω

Maar zij gaven toen een pak ransel, ...

ἐκολάφισαν < κολαφίζω

ἐρράπισαν < ῥαπίζω met een dunne stok of riet slaan

68 λέγοντες,

Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστίν ὁ παῖσας σε;

68 ... zeggend:

Profeteer nu aan ons, Christos!

προφήτευσον < προφητεύω

Wie is het die nu jou slaat of nu met jou speelt?

παῖσας < παῖω (slaan) / παίζω (spelen) / zie Luk. 22:63 ἐμπαίζω (bespotten)

Ontkenning door Petros

vervolg Matthaios, hoofdstuk 26

69 Οὐ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη, λέγουσα, Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου.

69 Maar Petros zat zelf buiten in de binnenplaats. En één jong meisje ging naar hem toe, zeggend:

ἔξω
παιδίσκη

Ook jij was met Jehsoe van Galilaia.

Γαλιλαίου < Γαλιλαία

70 **ὁ δὲ ἠρνήσατο** ἔμπροσθεν **πάντων**, λέγων,
Οὐκ οἶδα **τί** λέγεις.

70 Maar die was toen “bokkig” loochenen
νόορ allen, zeggend:

ἠρνήσατο < ἀρνέομαι
ἔμπροσθεν

Ik heb niet waargenomen die jij zegt
– *thus: ik ken niet die gene waarover jij spreekt.*

71 **ἐξελθόντα** δὲ **αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα**, **εἶδεν αὐτὸν ἄλλη**, καὶ **λέγει τοῖς** ἐκεῖ,
Καὶ **οὗτος ἦν** μετὰ **Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου**.

71 Maar *terwijl* die nu zelf uitging
naar het poortgebouw,
nam een andere *vrouw* hem toen waar,
en die zegt aan dezen daar:

ἐξελθόντα < ἐξέρχομαι
πυλῶνα < πυλών
ἄλλη < ἄλλος (*vrouwelijk*)
τοῖς ἐκεῖ

Ook die was met Jehsoe de Nazoreeër

Ναζωραίου < Ναζωραῖος (*vergelijk met: ναζαρηνός = Nazarener*)

72 καὶ **πάλιν ἠρνήσατο** μεθ’ **ὄρκου** ὅτι
Οὐκ οἶδα **τὸν ἄνθρωπον**.

72 En opnieuw was hij toen “bokkig” loochenen
met een eed, dat:

ὄρκου < ὄρκος

Ik heb niet waargenomen – *ik ken niet* –
die mens die jullie noemen.

73 μετὰ **μικρὸν** δὲ **προσελθόντες οἱ ἐστῶτες** **εἶπον** τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς καὶ **σύ** ἐξ **αὐτῶν** εἶ· καὶ γὰρ
ἡ λαλιά σου **δηλὸν σε ποιεῖ**.

73 Maar die er toen naar toe kwamen
en doen staan hebbend
met een kleine
zeiden toen aan Petros:

ἐστῶτες < ἵστημι
μικρὸν < μικρός

Jij bent echt uit hen,
want ook jouw spraak maakt jou bekend.

ἀληθῶς < ἀληθής
λαλιά

δηλὸν < δηλός duidelijk / openbaar

74 **τότε ἤρξατο καταναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν** ὅτι
Οὐκ οἶδα **τὸν ἄνθρωπον**, καὶ εὐθέως **ἀλέκτωρ** **ἐφώνησε**.

74 Op dat moment begon die toen
ernstig *te* vervloeken
en *te* zweren, dat:

ἤρξατο < ἄρχω
καταναθεματίζειν < καταναθεματίζω zie Mar. 14:71 ἀναθεματίζω (vervloeken)
ὀμνύειν < ὀμνυμι

Ik heb niet waargenomen – *ik ken niet* –
de mens.

En toen direct riep een haan.

ἐφώνησε < φωνέω

ἀλέκτωρ

⁷⁵ και ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ εἰρηκότος αὐτῷ ὅτι
 Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με.
 καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.

75 En Petros werd toen herinnerd
 van de uitspraak van die Jehsoe aangekondigd had
 aan hem, dat:

ἐμνήσθη < μιμήσκω
 ῥήματος < ῥήμα εἰρηκότος < ἐρῶ

Voor een haan roept,
 driemaal zal jij mij ontkennen.

τρίς ἀπαρνήσῃ < ἀπαρνέομαι letterlijk: weg-bokkig-zijn

En dan uitgaand *naar* buiten,
 huilde *hij* toen snijgend.

ἔκλαυσε < κλαίω πικρῶς < πικρός scherp

Jehsoe naar Pilatos

Matthaios, hoofdstuk 27

¹ Πρωΐας δὲ γενομένης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ
 κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν.

1 Maar *terwijl het* dan vroeg *in de morgen* gewerd,
ondernamen toen alle opperpriesters
 en ouderen van het volk
 een raad tegen Jehsoe,
 om hem ter dood *te* brengen.

πρωΐας < πρώϊος (zoals Joh. 21: 4, vergelijk met Mar. 15:1)

συμβούλιον
 θανατῶσαι < θανατόω

² καὶ δῆσαντες αὐτόν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν αὐτόν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

2 En *zij* hem dan bindend,
 voerden *zij hem* weg
 en gaven hem toen over
 aan Pontios Pilatos
 de leider.

δῆσαντες < δέω

< παραδίδωμι
 Pontius Pilatus Ποντίῳ < Πόντιος Πιλάτῳ < Πιλάτος
 ἡγεμόνι < ἡγεμών

Akker van de Pottenbakker

vervolg Matthaios, hoofdstuk 27

³ Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα
 ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις,

3 Op dat moment nam “Joeda die overgeeft”
 hem toen waar,
 dat hij toen *vijandelijk* werd veroordeeld,
 dan berouw hebbend,
 keerde hij toen
 de dertig zilverstukken
 aan de opperpriesters en aan de ouderen,

< παραδίδωμι

κατεκρίθη < κατακρίνω
 μεταμεληθεὶς < μεταμέλομαι
 ἀπέστρεψε < ἀποστρέφω weg-draaien
 τριάκοντα ἀργύρια < ἀργύριον ook: geld

⁴ λέγων,

Ἡμαρτον παραδούς αἷμα ἀθῶν.

οἱ δὲ εἶπον,

Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει.

4 zeggend:

Ik zondigde toen,
toen overgevend
onbelast bloed.

ἡμαρτον < ἀμαρτάνω
< παραδίδωμι
ἀθῶν < ἀθῶος αἷμα

Maar dezen zeiden toen:

Wat bij ons? Jij zal zelf waarnemen.

⁵ καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ἀνεχώρησε· καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο.

5 En toen de zilverstukken werpend in de tempel,
trok hij *zich* toen terug.
En weggaand
kneep hij zichzelf de keel dicht.

ῥίψας < ρίπτω
ἀνεχώρησε < ἀναχωρέω
ἀπελθὼν < ἀπέρχομαι
ἀπήγξατο < ἀπάγχω worgen (pass.)

⁶ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον,
Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστι.

6 Maar de opperpriesters dan de zilverstukken nemend,
zeiden toen:

Het is niet geoorloofd
om ze dan *te* werpen
in de offergave,
nadat het een “prijs van bloed” is.

οὐκ ἔξεστι ook: het is niet mogelijk
βαλεῖν < βάλλω
κορβανᾶν < κορβᾶν qorban = aan God gewijde gave
ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ook: eer

⁷ συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις.

7 Maar de raad *ze* dan nemend
kochten toen uit hen
de akker van de pottenbakker,
tot een graf voor de vreemden.

ἠγόρασαν < ἀγοράζω
ἀγρὸν < ἀγρός κεραμέως < κεραμεύς
ταφὴν < ταφή ξένοις < ξένος

⁸ διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἱματος, ἕως τῆς σήμερον.

8 Daarom werd die akker daar toen genoemd:

διὸ ἐκλήθη < καλέω ook: (aan)geroepen / als Engels: calling

“akker van bloed”

ἀγρὸς αἱματος

...tot vandaag.

ἕως τῆς σήμερον

⁹ τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος,
Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ.

9 Op dat moment werd toen volgemaakt vervuld
dat toen aangekondigd werd
door Jeremias de profeet, zeggend:

Jeremia Ἱερεμίου < Ἱερεμίας (Dorische genitief)

En zij namen toen de dertig zilverstukken,
de prijs van die geschat is,
die *zij* toen schatten
van *de* zonen van Israel. ...

τετιμημένου < τιμάω ook: eren
 (“zij” – 3e p. meervoud – is onderwerp ontleend uit werkwoord)
Ἰσραὴλ

alternatief: door de zonen van Israel

¹⁰ και ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι Κύριος.

10 ... En zij gaven ze voor de akker van de pottenbakker,
zoals Meester aan / voor mij toen samenstelde. geordend / georganiseerd συνέταξέ < συντάσσω letterlijk: samen-(op)stellen

Verhoor door Pilatos

vervolg Matthaios, hoofdstuk 27

¹¹ Ο δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· και ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμών, λέγων,
Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;
ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ,
Σὺ λέγεις.

11 Maar Jehsoe deed *zich* toen staan
vóór de leider.
En de leider vroeg hem toen, zeggend:

ἐπηρώτησεν < ἐπερωτάω ("de leider" zie vers 2)

Ben jij de koning van de Joden?

βασιλεύς ιουδαίων < ιουδαῖος

Maar Jehsoe sprak aan hem:

Jij zegt *het*.

alternatief: Jij benoemt (*het*).

σύ λέγεις

¹² και ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων και τῶν πρεσβυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

12 En in dat aanklagen *van* hem
door de opperpriesters en de ouderen,
antwoordde die toen niet één.

κατηγορεῖσθαι < κατηγορέω

¹³ τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσι;

13 Op dat moment zegt Pilatos aan hem:

Hoor jij niet hoe veel van jou
tegen *jou* getuigen?

πόσα < πόσος (onzijdig)

¹⁴ και οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲν ἐν ῥήματι, ὥστε θαυμάζουσιν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

14 En die antwoordde toen niet aan hem,
ook niet bij één uitspraak,
zo dat de leider zich zeer verwonderde.

ῥῆμα
θαυμάζουσιν [...] λίαν < θαυμάζω

¹⁵ κατά δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμών ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἤθελον.

15 Maar gedurende een feest
had de leider de gewoonte
om één geboeide los *te* laten aan het gepeupel,
die zij wilden.

ἑορτὴν < ἑορτή
εἰώθει < ἔθω (zie εἰῶθα)
ἀπολύειν < ἀπολύω
ἤθελον < ἐθέλω

δέσμιον < δέσμιος

¹⁶ εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββᾶν.

16 Maar zij hadden op dat moment
een ge(brand)merkte geboeide,
die Barabbas genoemd wordt.

εἶχον < ἔχω
ἐπίσημον < ἐπίσημος Latijn: insignio (met een teken voorzien) / ook: in het oog doen vallen
Βαραββᾶν < Βαραββᾶς

17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος,
Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν;
Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν;

17 Dus *terwijl* zij zich zelf samengebracht hebben,
zei Pilatos toen aan hen:

Wie willen jullie *die* ik los zal laten aan jullie?
Barabbas, of Jehsoe die Christos genoemd wordt?

18 ἤδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν.

18 Want *hij* had waargenomen – *hij wist dus* –
dat zij hem toen door afgunst overgaven.

φθόνον < φθόνος

< παραδίδομι

19 καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος, ἀπέστειλε πρὸς αὐτόν ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λέγουσα,
Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.

19 Maar terwijl die zelf op de verhoging zat,
zond zijn vrouw toen af naar hem, zeggend:

βήματος < βῆμα

ἀπέστειλε < ἀποστέλλω weg-zenden

γυνὴ αὐτοῦ

Dat niet één aan jou en door die rechtvaardige daar *is*,
want vele *dingen* had ik toen vandaag geleden
“omlaag in een visioen (tijdens de slaap)”
door hem.

δικαίῳ < δίκαιος

ἔπαθον < πάσχω

κατ' ὄναρ

20 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ
Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.

20 Maar de opperpriesters en de ouderen
overtuigden toen het gepeupel,
met het doel dat zij toen Barabbas zouden vragen,
maar Jehsoe toen zouden vernietigen.

ἔπεισαν < πείθω

(gepeupel: meervoud)

αἰτήσωνται < αἰτέω

ἀπολέσωσιν < ἀπόλλυμι (actief) / passief: vergaan

21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς,
Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν;
οἱ δὲ εἶπον, Βαραββᾶν.

21 Maar de leider zei toen aan hen antwoordend:

Wie willen jullie van de twee
die ik los zal laten aan jullie?

Maar zij zeiden toen:

Barabbas.

22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος,
Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν;
λέγουσιν αὐτῷ πάντες,
Σταυρωθήτω.

22 Pilatos zegt aan hen:

(tegenwoordige tijd)

Dus wat zal ik doen
met Jehsoe die Christos genoemd wordt?

Alle *mensen* zeggen aan hem:

(tegenwoordige tijd)

Maak dat die nu aan de paal gehecht wordt!

σταυρωθήτω < σταυρώ letterlijk: paal-doen

Verskillende wijzen van “paal-hechting”

Stauro-oo (σταυρόω), letterlijk “paal-doen”, heeft een brede betekenis.

Gedurende het verhoor door Pilatos (Mat. 27:22, Mar. 15:13, Luk 23:21, Joh. 19:6) is het te vertalen als het Latijnse: crusi-figo (paal-hechting). Maar de tuin waar het graf van Jehsoe is omheind met palen (Joh. 19:6), daar staat ook het Griekse woord voor “paal-doen”.

Bij het Latijnse cruci-fixie kan het een rechtopstaande “stauros” (paal) zijn waar de veroordeelde rechtopstaand aan gehecht werd. Of: als onderdeel van de “stauros” werd een dwarsbalk aan de gespreide armen van de veroordeelde gehecht of gebonden, die vervolgens bij de paal omhoog werd gehesen om dan te hangen. De veroordeelde stierf door uitdroging, honger en hevige pijnen na enkele dagen aan de paal gehangen te hebben. De dwarsbalk alleen wordt vaak ook met “stauros” vertaald.

²³ ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη,
Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν;
οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες,
Σταυρωθήτω.

23 Maar de leider sprak:

Want wat *voor* slechts deed *hij* toen?

κακὸν < κακός

Maar zij krijsten overvloedig, zeggend:

ἔκραζον < κράζω περισσῶς < περισσός letterlijk: over-matig

Maak dat die nu aan de paal gehecht wordt!

²⁴ ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ, ἀπενίνατο τὰς
χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου, λέγων,
Ἄθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε.

24 Maar Pilatos nu waarnemend dat niet één helpt, maar gewordt meer een gedruis (van stemmen), nam *hij* toen water, waste toen de handen af tegenover het gepeupel, zeggend:

ὠφελεῖ < ὠφελέω
μᾶλλον θόρυβος
ὑδωρ
ἀπενίνατο < ἀπονίζω
ἀπέναντι

χεῖρας < χεῖρ

Ik ben onbelast van het bloed van deze rechtvaardige. Jullie zullen *het* zelf waarnemen.

²⁵ καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπε,
Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ’ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.

25 En het hele volk dan antwoordend, zei toen:

λαός

Zijn bloed over ons en over onze kinderen.

τέκνα < τέκνον

²⁶ τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν· τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

26 Op dat moment liet hij toen Barabbas los, maar Jehsoe dan geselend gaf hij *hem* toen over met het doel dat *hij* dan aan de paal gehecht zou worden.

φραγελλώσας < φραγελλώω Latijn: flagellare
< παραδίδωμι

Koning van de Joden

vervolg Matthaios, hoofdstuk 27

27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν·

27 De strijders van de leider, die toen Jehsoe overnamen in het praetorium – *ambtswoning van de praetor* – brachten toen op dat moment de hele speira – *de cohort* – samen over hem.

στρατιῶται < στρατιώτης ook, maar minder letterlijk: soldaten
παραλαβόντες < παραλαμβάνω over-nemen
πραιτώριον Latijn: praetorium = leidershuis

ὅλην τὴν σπεῖραν < σπεῖρα eigenlijk: gewovene / "spiraal"

Wat is een "speira"?

Een *speira* (σπεῖρα) is een samengestelde legereenheid: een *cohort*.

Diverse wereldrijken gebruiken deze term voor een groot aantal manschappen.

Afhankelijk van het tijdperk – het wereldrijk en haar leiders – en het doel van de speira, bepaalt hoeveel manschappen een speira bevat. Het aantal is dus niet onafhankelijk zonder toelichting zelfstandig te herleiden.

In Joh. 18:12 wordt gesproken over de aanwezigheid van een *chiliarchos* (χιλίαρχος) – een *bevelhebber* "over duizend man" – die over de speira gesteld was, wat erop kan wijzen dat het cohort uit duizend manschappen bestond, of in elk geval een aanzienlijk deel daarvan bestond. In Mat. 27:27 lezen we van een tweede speira het overnam van de eerste bij de ambtswoning van praetor Pontius Pilatos. Het betreffen dus tenminste twee speira. Bij deze algehele gevangennamen, veroordeling en uitvoer van het doodsvonnissen waren tenminste vele honderden of meer, waarschijnlijk vele duizenden mannen, betrokken geweest.

28 καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν, περιέθηκαν αὐτῷ γλαμύδα κοκκίνην.

28 En hem dan uittrekkend – *uitkleedend* – zetten zij toen rondom hem een scharlakenrode – *zeer helder rode* – mantel, ...

ἐκδύσαντες < ἐκδύω
περιέθηκαν < περιτίθημι
κοκκίνην < κόκκινος Latijn: coccineus
γλαμύδα < γλαμύς

29 καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιάν αὐτοῦ· καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ, λέγοντες, Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων·

29 ... en dan vlechtend een corona – *een (overwinning)krans* – van doorns, plaatsten zij *die* toen op zijn hoofd, en een riet bij zijn rechter (*hand*).

πλέξαντες < πλέκω
στέφανον < στέφανος Latijn: corona
ἀκανθῶν < ἄκανθα
ἐπέθηκαν < ἐπιτίθημι
κεφαλὴν < κεφαλή
κάλαμον < κάλαμος (Ezech. 40:3, Openb. 11:1, Openb. 21:15, ook: Mar. 15:19)
δεξιάν < δεξιὰ

En dan op de knieën vallend vóór hem, bespotten zij hem, zeggend:

γονυπετήσαντες < γονυπετέω
ἐνέπαιζον < ἐμπαιζώ er op spelen

Verheug je! De koning van de Joden.

χαῖρε < χαίρω blij maken / passief: blij worden / (in deze vorm is het ook een groet) ("Koning" is in nominatieve naamval, dus de koning van de Joden wordt niet direct aangesproken.)

30 καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτόν, ἔλαβον τὸν κάλαμον, καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

30 En dan spuwend naar hem, namen zij toen het riet, en sloegen naar zijn hoofd.

ἐμπτύσαντες < ἐμπτύω

ἔτυπτον < τύπτω

31 καὶ ὅτε ἐνέπαιζαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν γλαμύδα, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρώσαι.

31 En zij bespotten hem daar toen, trokken hem toen de mantel uit, en doken hem toen in zijn kledingstukken, en voerden hem toen weg naar het paalhechten *van* toen.

ἐνέδυσαν < ἐνδύω
ἀπήγαγον < ἀπάγω

Paalhechting van Jehsoe

vervolg Matthaios, hoofdstuk 27

³² Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

32 Maar uitgaand,
vonden zij toen een Cyrenische mens,
met een naam Simoon.
die dwongen zij toen
met het doel dat
die nu zijn paal zou opnemen.

Κυρηναῖον < Κυρηναῖος Kurenaios = van Cyrene (Κυρήνη)
ὀνόματι < ὄνομα Σίμωνα < Σίμων
ἠγγάρευσαν < ἀγγαρεύω in (bode)dienst dwingen
σταυρὸν < σταυρός

³³ καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅς ἐστι λεγόμενος κρανίου τόπος.

33 En zij dan gaand naar een plaats genaamd: Golgotha, dat is genoemd van schedel plaats.

Γολγοθᾶ
κρανίου < κρανίον (zonder hoofdletter en zonder Grieks lidwoord)

³⁴ ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἤθελε πιεῖν.

34 Zij gaven toen slechte zure wijn
aan hem om te drinken
met gal is gemengd.
En dan proevend, wilde hij niet drinken.

ὄξος ook: (wijn)azijn / zure drank van dadels
πιεῖν < πίνω
χολῆς < χολή μεμιγμένον < μείγνυμι
γευσάμενος < γεύω

³⁵ σταυρώσαντες δὲ αὐτόν, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου, Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον.

35 Maar hem dan aan de paal hechtend,
deelden zij toen zijn kledingstukken uiteen,
een lot werpend,
met het doel dat
dan dat toen aangekondigd werd door de profeet
volgemaakt vervuld zou worden:

διεμερίσαντο < διαμερίζω
κλῆρον < κλήρος

Zij deelden toen mijn kledingstukken uiteen voor zichzelf,
en over mijn kleding wierpen zij toen een lot.

ἱματισμὸν < ἱματισμός

³⁶ καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ.

36 En gezeten hebbend, waakten zij daar over hem.

ἐτήρουν < τηρέω

³⁷ καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην, Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

37 En zij plaatsten toen dáár boven (op) zijn hoofd
zijn aansprakelijkheid schuld schrijvend:

ἐπάνω
αἰτίαν < αἰτία / αἴτιος deel-hebbend γεγραμμένην < γράφω

Dit is Jehsoe, de koning van de Joden.

(meer letterlijk: Dit is Jehsoe is de koning van de Joden)

³⁸ τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων.

38 Op dat moment
worden samen met hem twee plundersaars
gehecht aan de paal.
Eén aan de rechterzijde
en één aan de linkerzijde.

εἷς ἐκ δεξιῶν
εἷς ἐξ εὐωνύμων

39 οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινούντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν,

39 Maar *zij* die voorbij gingen
blasfemeerden hem,
bewegend schuddend hun hoofden, ...

παραπορευόμενοι < παραπορεύομαι letterlijk: er naast gaand
κινούντες < κινέω

40 καὶ λέγοντες,

Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

40 ... en zeggend:

Hij die de tempel vernietigd,
en in (*een moment van*) drie dagen bouwend.
Red nu jezelf,
indien jij de zoon van God bent!
Ga nu naar beneden van de paal!

ἡμέραις < ἡμέρα (dat. naamval: een moment, geen exact aantal dagen)
σῶσον < σώζω
κατάβηθι < καταβαίνω

41 ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον,

41 Maar eveneens ook de opperpriesters (be)spottend
met de schrijvers en ouderen, zeiden zij:

ὁμοίως

Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτόν οὐ δύναται σῶσαι. εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστὶ, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν αὐτῷ.

42 Andere mensen redde hij toen,
zichzelf kan hij nu niet redden.
Indien hij de koning van Israel is,
maak dan *dat* hij nu van de paal naar beneden gaat!
En wij zullen hem vertrouwen. ...

ἄλλους < ἄλλος (mannelijk = mensen / mannen)
πιστεύσομεν < πιστεύω

43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν. εἶπε γὰρ ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός.

43 ... Hij heeft bij God overtuigd.
Maak dat hij dan nu hem verlost!
Indien hij dat wil,
want hij zei toen dat:
Van God ben ik een zoon.

πέποιθεν < πείθω (actief, niet reflexief) / zie < πείθω vers 20 / traditioneel: vertrouwen
ῥυσάσθω < ῥυσάω

44 τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτῷ.

44 Maar hetzelfde ook de plundersaars
die toen tezamen met hem aan de paal gehecht waren,
die scholden tegen hem.

συσταυρωθέντες < συσταυρόομαι
ὠνείδιζον < ὠνειδίζω

Paalhechting van Jehsoe

vervolg Matthaios, hoofdstuk 27

45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἑννάτης·

45 Maar *vanaf het* zesde uur
– *zesde uur na zonsopgang is het begin van de middag* –
gewerd er toen een duisternis
over de hele Grond – *het gehele aardoppervlak* –
tot *het* negende uur – *dus tot de namiddag*.

ἕκτης < ἕκτος
ὥρας < ὥρα tijd
σκότος
γῆν < γῆ land / Aarde (Grond is de aanduiding van het platte fundament waar mens
ἐννάτης < ἑννατος en hier leven onder het blauw kleurende firmament, de Oeranos.)

Tijd in de oudheid

Tijdmeting was anders geregeld in de Oudheid.

De *dag* was het moment dat het licht was.

De *nacht* was het moment dat het donker was.

Zodra het licht werd, begon de dag.

Zodra het donker werd, was de dag voorbij.

De dag werd opgedeeld in twaalf stukjes die *uren* genoemd werden.

Vanzelfsprekend duren in de zomer duren dus een dag en haar uren langer dan in de winter, omdat het moment dat het licht is in de zomer langer duurt.

Dus zes uur wil dan zeggen dat het in het midden van de dag is.

In onze tijd zou dat ongeveer begin van de middag genoemd worden.

⁴⁶ **περὶ δὲ τὴν ἐννάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, Ἴηλί, Ἴηλί, λαμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστι, Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες;**

46 Maar rondom het negende uur
riep Jehsoe toen luid omhoog
met een groot stemgeluid, zeggend:

ἀνεβόησεν < ἀναβοάω

μεγάλῃ < μέγας

φωνῇ < φωνή

Eli, Eli, lama sabachthani?

Ἴηλί, Ἴηλί, λαμὰ σαβαχθανί; (andere schrijfwijze bij Mar. 15:34)

Dat is:

Mijn god, mijn god,
met wat voor doel liet jij mij toen achter?

(voc. naamval zonder Grieks lidwoord, en bij Mar. 15:34 nom. naamval met Grieks lidwoord)

ἵνατί = ἵνα τί

ἐγκατέλιπες < ἐγκαταλείπω

⁴⁷ **τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστῶτων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος.**

47 Maar sommigen van zij die *zich* daar doen staan hebben,
dan horend, zeiden toen dat:

Die roept Elias.

Elia Ἠλίαν < Ἠλίας (Dorische gentief)

⁴⁸ **καὶ εὐθέως δραμῶν εἰς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε ὄξους, καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν.**

48 En direct,
één uit hen dan (snel) lopend,
en die nam toen een sponge
én die vulde van slechte zure wijn,
en rondom een riet plaatsend,
liet die hem drinken.

εὐθέως < εὐθύς

δραμῶν < τρέχω

σπόγγον < σπόγγος

πλήσας < πίμπλημι

ἐπότιζεν < ποτίζω

⁴⁹ **οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, Ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σῶσον αὐτόν.**

49 Maar de overige *mensen* zeiden:

λοιποὶ < λοιπός (mannelijk = mensen / mannen)

Zend nu weg! *Laat gaan!*
Laten wij nu waarnemen of Elias komt
en die hem redden zal.

ἄφες < ἀφήμι

⁵⁰ **ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράζας φωνῇ μεγάλῃ ἀφήκε τὸ πνεῦμα.**

50 Maar Jehsoe
dan opnieuw krijsend met een groot stemgeluid,
“zond hij toen de geest weg”.

< ἀφήμι

πνεῦμα

⁵¹ και ἰδοῦ, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω· καὶ ἡ γῆ ἐσειέσθη· καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν·

51 EN LET NU OP!

De sluiert van de tempel werd toen in twee gesplitst van boven tot beneden. En de Grond werd toen geschud. En de rotsen werden toen gesplitst. ...

καταπέτασμα zie o.a. Ex. 40:3
ἐσχίσθη < σχίζω
ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω
ἐσειέσθη < σειώ
πέτραι < πέτρα

⁵² καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεόχθησαν· καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη·

52 ... En de graven werden toen geopend. En veel lichamen van de heiligen die ter ruste gelegd waren werden toen gewekt. ...

μνημεῖα < μνημεῖον graf(monument)
ἀνεόχθησαν < ἀνοίγνυμι
πολλὰ σώματα < σώμα
ἁγίων < ἅγιος (onzijdig) κεκοιμημένων < κοιμάω neerleggen
ἠγέρθη < ἀγείρω (enkelvoud, maar meervoud bij onzijdig onderwerp)

⁵³ καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.

53 ... En dan uitgaand uit de graven, met het wekken ervan, gingen zij toen binnen in de heilige stad en werden toen vertoond aan velen.

ἔγερσιν < ἔγερσις
πόλιν < πόλις
ἐνεφανίσθησαν < ἐμφανίζω

⁵⁴ ὁ δὲ ἑκατοντάρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμόν καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.

54 Maar de bevelhebber over honderd en die met hem Jehsoe bewaakten, dan waarnemend de (aard)beving en de dingen die toen geworden waren, vreesden toen zéér, zeggend:

ἑκατοντάρχος = ἑκατοντάρχης Latijn: centurio
σεισμόν < σεισμός
γενόμενα < γίγνομαι
σφόδρα heftig ἐφοβήθησαν < φοβέω

Dit was werkelijk van God een zoon.

⁵⁵ ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, διακονοῦσαι αὐτῷ·

55 Maar veel vrouwen waren daar aanschouwend van ver, volgden toen met Jehsoe vanaf Galilaia, dienend voor hem.

θεωροῦσαι < θεωρέω
διακονοῦσαι < διακονέω

⁵⁶ ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ μητέρα, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

56 Te midden van deze vrouwen was Maria Magdalene, en Maria die van Jakobos en van Joses de moeder, en de moeder van de zonen van Zebedaios.

αἷς (vrouwelijk)
Μαρία ἡ Μαγδαληνή
Ἰακώβου < Ἰάκωβος
Ἰωσῆ < Ἰωσῆς (Dorische genitief)
Ζεβεδαίου < Ζεβεδαῖος

Joseph van Arimathai

vervolg Matthaios, hoofdstuk 27

57 **Ὀψίας** δὲ **γενομένης**, **ἦλθεν** **ἄνθρωπος πλούσιος** ἀπὸ **Αριμαθαίας**, τοῦνομα Ἰωσήφ, **ὃς** καὶ **αὐτὸς** **ἐμαθήτευσεν** τῷ Ἰησοῦ.

57 Maar terwijl *het* toen avond werd,
ging toen een rijk mens van Arimathai,
waarvan *de* naam Joseph *is*,
die ook toen zelf een leerling was van Jehsoe.

Jozef
ὄψιας < ὄψια van ὄψιος (later)
πλούσιος
Ἰωσήφ
ἐμαθήτευσεν < μαθητεύω (reflexief) / letterlijk: leerling-doen
Αριμαθαίας < Αριμαθαία
τοῦνομα < τοῦ + ὄνομα

58 **οὗτος προσελθὼν** τῷ Πιλάτῳ, **ἠτήσατο** τὸ **σῶμα** τοῦ Ἰησοῦ. τότε **ὁ Πιλάτος** **ἐκέλευσεν** **ἀποδοθῆναι** τὸ **σῶμα**.

58 Die, dan naar Pilatos toe gaand,
vroeg toen het lichaam van Jehsoe.
Op dat moment spoorde Pilatos toen aan
om dan het lichaam terug *te* geven.

ἐκέλευσεν < κελεύω
ἀποδοθῆναι < ἀποδίδωμι

59 καὶ **λαβὼν** τὸ **σῶμα** **ὁ** Ἰωσήφ **ἐνετύλιξεν** αὐτὸ **σινδόνι καθαρᾷ**,

59 En dan het lichaam nemend,
rolde Joseph hem toen op
met een rein fijn geweven kleding.

ἐνετύλιξεν < ἐντυλίσσω
καθαρᾷ < καθαρὸς zuiver / ook: onschuldig σινδόνι < σινδών

60 καὶ **ἔθηκεν** αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ **μνημείῳ**, **ὃ** **ἐλατόμησεν** ἐν τῇ πέτρᾳ· καὶ **προσκυλίσας** **λίθον** **μέγαν** τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, **ἀπήλθεν**.

60 En hij plaatste hem toen in zijn nieuwe graf(monument),
die hij zelf toen hieuw in de rots.
En een grote steen
naar de deur van het graf(monument) rollend,
ging hij *er* toen van weg.

ἔθηκεν < τίθημι
ἐλατόμησεν < λατομέω stenen hakken = houwen
καινῷ < καινός
θύρα < θύρα
προσκυλίσας < προσκυλίω

61 **ἦν** δὲ ἐκεῖ **Μαρία ἡ Μαγδαληνή**, καὶ **ἡ ἄλλη Μαρία**, **καθήμεναι** ἀπέναντι τοῦ **τάφου**.

61 Maar daar was Maria Magdalene,
en de andere Maria,
gezetten zijnd tegenover het graf.

τάφου < τάφος ook: begrafenis-ritueel / verbazing

Voorbereiding vooraf aan de grote sabbat

vervolg Matthaios, hoofdstuk 27

62 **Τῇ** δὲ **ἐπαύριον**, **ἥτις ἐστὶ** μετὰ τὴν Παρασκευὴν, **συνήχθησαν** **οἱ ἀρχιερεῖς** καὶ **οἱ Φαρισαῖοι** πρὸς **Πιλάτον**,

62 Maar (met *dat*) tegen de ochtend,
wat ook is met de *dag van* Voorbereiding
– *de dag vooraf aan een "grote sabbat"* –
werden toen de opperpriesters en de Pharizeeën
samengebracht bij Pilatos, ...

ἐπαύριον < ἐπί (op / bij / tegen) + αὔριον (morgen)
Παρασκευὴν < Παρασκευή
Φαρισαῖοι < Φαρισαῖος

63 **λέγοντες**, Κύριε, **ἐμνήσθημεν** ὅτι **ἐκεῖνος ὁ πλάνος** **εἶπεν** ἐτι **ζῶν**,
Μετὰ **τρεις ἡμέρας** ἐγείρομαι.

63 ... zeggend, Meester, wij werden toen herinnerd
dat die dwalende daar nog levend toen zei:

κύριε < κύριος
πλάνος
ἐμνήσθημεν < μιμήσκω
ζῶν < ζῶα

Met (*exact*) drie dagen word ik gewekt.

τρεις ἡμέρας < ἡμέρα (acc. naamval = exacte tijdsseenheden)

⁶⁴ κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, Ἥγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης.

64 Dus spoor nu aan om het graf nu vast te maken – *het te beveiligen* –

tot de derde dag, zodat zijn leerlingen dan nooit 's nachts komend en zij hem dan zouden stelen, en zij dan zouden zeggen aan het volk:

ἀσφαλισθῆναι < ἀσφαλίζω notitie: ἀσφαλτος (asfalt)

ἕως τρίτης ἡμέρας < ἡμέρα (gen. naamval = afgebakende tijdsperiode)
μήποτε νυκτὸς < νύξ
κλέψωσιν < κλέπτω

Hij werd toen gewekt van de doden.

νεκρῶν < νεκρός

Het zal de ergste dwaling zijn die slechter is dan de eerste.

ἐσχάτη < ἔσχατος uiterste πλάνη
χειρῶν πρώτης < πρώτος

⁶⁵ ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Ἔχετε κουστωδία· ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε.

65 Maar Pilatos sprak aan hen:

Jullie hebben bewaking. Ga, hupakee! Maak nu zelf vast – *beveiligt* – zoals jullie kunnen!

κουστωδία < κουστωδία Latijn: custodia
ὑπάγετε < ὑπάγω

οἴδατε < εἶδῶ / εἶδον / εἶδ weten < hebben waargenomen

⁶⁶ οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον, μετὰ τῆς κουστωδίας.

66 Maar zij die toen gingen, gingen toen zelf het graf vast maken – *beveiligen* – de steen dan verzegeld (als een waarborg), met de bewaking.

In één van de sabbatten

Matthaios, hoofdstuk 28

¹ Ὅψε δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον.

1 Maar later in de sabbatten, met het aanbreken tot in één van de sabbatten, kwam Maria Magdalene, en de andere Maria, om het graf te aanschouwen.

ὄψε laat (zie: LSJ Lexicon, bij c. gen.) σαββάτων < σάββατον (meervoud!!!)
ἐπιφωσκούση < ἐπιφώσκω = ἐπιφάσκω (op lichten / overschijnen)
εἰς tot in / naar μίαν één (acc.) σαββάτων (meervoud!!!)

² καὶ ἰδοῦ, σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ.

2 EN LET NU OP!

Een (aard)beving werd toen, een grote. Want een boodschapper van Meester, die ging toen naar beneden vanuit de Oeranos. Dan er naar toe gaand, rolde hij de steen toen weg van de deur, en zat dáár boven op het.

ἄγγελος traditioneel: engel

ἀπεκύλισε < ἀπόκυλίνδω

³ ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών.

3 Maar zijn hoedanigheid was zoals een bliksem,
en zijn “induiksel” – *zijn omhulsel* –
wit als sneeuw.

ἰδέα ἀστραπή
ἔνδυμα = ἐνδυτόν < ἐνδυτός letterlijk: in-duik
λευκὸν < λευκός χιών

⁴ ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί.

4 Maar door zijn vrees
werden *zij* die waakten toen geschud
en gewerden toen als dode *mensen*.

φόβου < φόβος
τηροῦντες < τηρέω

⁵ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναῖξι,
Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε.

5 Maar de boodschapper dan antwoordend,
zei toen aan de vrouwen:

Jullie *moeten* niet vrezen!
Want ik heb waargenomen – *ik weet* –
dat jullie Jehsoe die aan de paal gehecht is zoeken. ...

⁶ οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γάρ, καθὼς εἶπε. δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος.

... Hier is *hij* niet.
Want *hij* werd toen gewekt, zoals *hij* toen zei.

Kom jullie!
Let nu op de plaats waar de Meester lag!

⁷ καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι
Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν·
καὶ ἰδοῦ, προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἰδοῦ, εἶπον ὑμῖν.

7 En zeg dan, nu snel gaand, aan zijn leerlingen dat:

Hij werd toen gewekt van de doden.
En let nu op!
Hij voert vóór jullie naar Galilaia.
Daar zullen jullie hem zelf waarnemen.
Let nu op,
ik zei *dat* toen aan jullie!

προάγει < προάγω

⁸ καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

8 En dan snel uitgaand van het graf(monument)
met vrees en grote vreugde,
liepen zij toen (snel)
om er dan verslag van uit *te* brengen
aan zijn leerlingen.

χαρᾶς < χαρά

ἀπαγγεῖλαι < ἀπαγγέλλω

⁹ ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδοῦ, ὁ Ἰησοῦς ἀπήνησεν αὐταῖς, λέγων,

Χαίρετε.

αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ.

9 Maar zodra zij gingen om er dan verslag van uit te brengen aan zijn leerlingen,

EN LET NU OP!

... Jehsoe ontmoette deze vrouwen toen, zeggend:

αὐταῖς hen (vrouwelijk)

Verheug jullie! *Wees gegroet jullie!*

Maar de vrouwen er dan naar toe gaand, (be)heersten toen zijn voeten, en gaven toen de voetkus aan hem.

αἱ de (vrouwelijk)
ἐκράτησαν < κρατέω
προσεκύνησαν < προσκυνέω

¹⁰ τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς:

Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγγεῖλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κακεῖ με ὄψονται.

10 Op dat moment zegt Jehsoe aan deze vrouwen:

αὐταῖς hen (vrouwelijk)

Jullie moeten niet vrezen!

Ga, *huppakee!*

Breng er nu verslag van uit aan mijn verwanten met het doel dat zij nu zouden weg gaan naar Galilaia, en zij daar mij zelf zullen waarnemen!

ἀδελφοῖς < ἀδελφός
κακεῖ = καί (en) + ἐκεῖ (daar)

Getuigenverklaring van de strijders bij het graf

vervolg Matthaios, hoofdstuk 28

¹¹ Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοῦ, τινὲς τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα.

11 Maar terwijl zij zelf gingen,

LET NU OP!

... gingen sommigen van de bewaking toen naar de stad en brachten er toen verslag van uit aan de opperpriesters geheel en al die dingen die toen geworden waren.

¹² καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβουλίον τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις,

12 En zij werden toen samengebracht met de ouderen, een raad, en dan genoeg zilverstukken nemend, gaven zij die toen aan de strijders, ...

ἱκανὰ < ἱκανός (toe)reikend

13 λέγοντες,

Εἶπατε ὅτι

Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἔλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων.

13 ... zeggend:

Jullie, zeg nu dat:

Zijn leerlingen kwamen toen 's nachts,
en zij steelden hem toen van ons
van die ter ruste gelegd waren.

14 καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτόν, καὶ ἡμᾶς ἀμερίμους ποιήσομεν.

14 En als dit dan gehoord wordt bij de leider,
zullen wij hem overtuigen,
en wij zullen jullie dan onbezorgd
maken.

ἡγεμόνος < ἡγεμών
πείσομεν < πείθω
ἀμερίμους < ἀμέριμος ook: onverzorgd
ποιήσομεν < ποιέω uitvoeren / doen

15 οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίους μέχρι τῆς σήμερον.

15 Maar zij dan de zilverstukken nemend,
deden toen zoals zij toen geleerd werden.
En dit woord werd toen doorverteld
bij Joden tot aan vandaag.

< ποιέω
διεφημίσθη < διαφημίζω letterlijk: door-spreken
μέχρι

Jehsoe en zijn leerlingen terug in Galilaia

vervolg Matthaios, hoofdstuk 28

16 Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς.

16 Maar de elf leerlingen gingen toen naar Galilaia,
naar / tot in de berg waar Jehsoe hen toen zelf opstelde.

ἕνδεκα
ἐτάξατο < τάσσω

17 καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν αὐτῷ· οἱ δὲ ἐδίστασαν.

17 En hem dan waarnemend,
gaven zij toen de voetkus aan hem.
Maar zij twijfelden toen.

ἐδίστασαν < διστάζω

18 καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων,
Ἔδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.

18 En Jehsoe dan er naar toe gaand,
vertelde toen aan hen, zeggend:

Iedere autoriteit werd toen aan mij gegeven
in *de* Oeranos en op *de* Grond.

πᾶσα ἐξουσία

19 πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος·

19 Dus dan gaand,
maak dan alle naties leerlingen!
Hen onderdompelend
tot in de naam van de Vader,
en van de Zoon
en van de Heilige Geest.

ἔθνη < ἔθνος eticiteit
βαπτίζοντες < βαπτίζω

²⁰ διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν.

20 Hen lerend
om alle dingen te bewaken,
zo veel als ik toen zelf beval aan jullie.
En let nu op!
Ik ben met jullie alle dagen
tot (algehele) voltooiing van de aioon – *dit tijdperk*.

Amen. *Zo is het.*

τηρεῖν < τηρέω

ἐνετειλάμην < ἐντέλλω

συντελείας < συντέλεια

αἰῶνος < αἰών

ἀμήν volgend na een uitspraak: als γένοιτο (conjunctief) = laat het zo zijn